



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae

Schnorrenberg, Anno

Coloniae, 1740

§. 4. De modis, quibus beneficia amittuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62040](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62040)

“sentatio, vel quævis alia dispositio per-
“tinet, pacificè possederit, super iis-
“dem beneficiis taliter possessis nequeant
“molestari.” Per quam Regulam titulo
colorato cum possessione pacifica trien-
nali beneficium canonicè obtinetur; hic
enim titulus pro institutione Canonica
habetur, ne lites super beneficiis sint im-
mortales. Requiritur autem 1^{mo}. Pos-
sessio per triennium completum, nec
Prædecessoris possessio, ut in præscrip-
tionibus, continuatur.

2^{do}. *Pacifica.* Hoc est: ita, ut nul-
lam controversiam sive judicialem sive
extrajudicialem super beneficio possessio
passa fuerit.

3^{io}. Ab initio possessionis coloratus
titulus esse, & talis per totum triennium
manere debet: titulum autem coloratum
habere dicitur, qui titulum obtinet ab
eo, ad quem beneficii pertinet dispositio,
sed ex defectu aliquo accedit, ut
collatio sit invalida, v. g. est facta colla-

tio ab eo, cui ab Executore Apostolico
erat interdictum, ne conferret. *cap. se-
soli. 6. de concess. præbend. in 6.* Si electio
vitium habens facta fuit ab habentibus
eligendi potestatem. Si quis sine præsen-
tatione patroni in beneficio patronato
est institutus, hi habentes titulum colo-
ratum per triennem possessionem paci-
ficam beneficium acquirunt. Econtra
illi, qui talem titulum habent ab iis, qui
conferendi carent potestate, *cap. ex fre-
quentibus. 3. de institut. vel qui beneficia
propria invalerunt autoritate. cap. cum
qui. 18. de præbend. in 6.* vel titulo prius
legitimè habito sunt privati, & nihilo-
minus beneficia retinuerunt, vel habent
quidem titulum ab habentibus confe-
rendi facultatem, sed sunt interdicti vel
excommunicati, violenti & intrusi di-
cuntur possessores. *cap. cum dilectis. 15.
de purgat. canon.* nec trienniali juvantur
possessione.

J. Quartus.

De Modis, quibus Beneficia amittuntur.

Quæres primo. Quot modis vacant
beneficia? *Res. 1^{mo}.* Beneficium
vacare dicitur, quod à nemine posside-
tur vel occupatur, sive de novo sit crea-
tum, & à nullo antea possessum, sive
post collationem suo Rectore sit destitu-
tum.

2^{do}. Præcipui modi, quibus benefi-
cium vacat, sunt sex: Mors, renun-
tatio, promotio ad aliud incompatible,
matrimonium, Religionis ingressus, &
privatio.

Quæres secundo. Quo modo per mor-
tem vacant beneficia? *Res.* Beneficium
mortuo Beneficiario ita vacat, ut alteri
conferri possit. *cap. susceptum. 6. de re-
script. in 6. cap. ne capranda. 3. de concess.
præbend. in 6.* Fiunt sequentes exceptio-
nes: 1^{mo} quando beneficium à legitimo
Superiore suppressum, vel accessorie al-
teri unitum, *cap. cum accessissent. 8. de con-
stitut.* 2^{do} quando in aliqua Ecclesia non
est certus & definitus præbendarum nu-
merus,

merus, tunc uno ex Canonicis mortuo beneficium non vacare dicitur. *cap. ex parte. 10. de concess. prebend. 3tio* quando de mensa Prælati est beneficium, tunc per mortem Rectoris vel Vicarii non dicitur vacare.

Quæres *tertio*. Qualiter per adeptio- nem secundi beneficii vacat? *R.* Quan- docunque beneficium secundum cum primo est incompatible, vacat primum beneficium. Circa quod quotidie ob- vium observanda sunt sequentia:

1mo. Beneficiato duo vel plura bene- ficia qualiacunque, si unum ad commo- dam & honestam sufficiat sustentationem, obtinere vel retinere non est per- missum. Constat *ex can. 2. dist. 70. can. 1. caus. 13. q. 1. can. 1. & 2. caus. 21. q. 1. cap. cum adeo. 17. cap. postulasti. 27. de re- script. cap. quia in tantum. 5. de prebend. Trid. Sess. 24. de reform. cap. 17.* Ratio est; quia hoc naturali simul & Divino ad- versatur juri, quod exigit, ut sicut unus unam carnalem habeat conjugem, ita etiam unam sponsam spiritualem. *can. sicut. 4. caus. 21. q. 2.* Repugnat Juri Canonico, juxta quod singula beneficia singulos ministros requirunt. *cap. cum singula. 32. de prebend. in 6.* Repugnat fini beneficiorum, quia non potest quis simul pluribus Ecclesiis, sicut par est, deservire. *cap. quia nonnulli. 3. de Cleric. non resident.* Contrariatur intentioni Fundatorum; ii enim plura beneficia pro pluribus Clericis fundaverunt, & mul- tiplicarunt beneficia, ut Ecclesiæ multi- plicarentur ministri. Est contra justiciam distributivam, quæ exigit, ut non pau- cis, sed pluribus dignis & idoneis bona

communia distribuantur. Repugnat bo- nis moribus; quia multiplicatio benefi- ciorum in eadem persona ex radice ambi- tionis oritur, dat causam luxûs & disso- lutionis, minuit Divinum cultum, uni applicat stipendia, quæ multis viris pro- bis sufficerent ad sustentationem. Unde justè conqueritur *Trident. loc. cit.* his ver- bis: "Multi improbæ cupiditatis affectu "se ipsos, non DEUM decipientes, ea, "quæ bene constituta sunt, variis arti- "bus eludere, & plura simul beneficia "retinere non erubescunt." Ex quibus sequitur, quod nullâ consuetudine, privilegio, vel dispensatione multipli- catio beneficiorum in eadem persona in- duci possit, quia consuetudo juri natu- rali repugnans est potiùs corruptela. *cap. ex parte. 10. & cap. fin. de consuetud.* Pri- vilegium contra jus Divinum & naturale concessum non dispensatio sed dissipatio est: ideòque Beneficiatus plura beneficia retinens ex dispensatione est quidem li- ber à pœnis jure positivo statutis, nequa- quam tamen in conscientia liber & tutus existit.

2do. Quamvis generaliter sit illicitum habere plura beneficia; quorum quod- libet ad honestam & congruam sufficit sustentationem, quia tamen id tam in- trinsecè malum non est, ut nullâ occur- rente circumstantiâ cohonestari possit, hinc beneficia alia sunt incompatible, quæ ex natura sua simul possideri non possunt, ita quidem, ut obtento secun- do vacet primum, vel quamvis secundo obtento ipso jure primum non vacet, se- cundum tamen cum primo absque di- spensatione retineri nequeat. Alia sunt com-

compatibilia, quæ, quantum est de se, simul sine dispensatione haberi possunt, eò quòd ab uno eorum satisfieri possit officiis.

Quæres quarto. Quænam beneficia incompatibilia? *1^{mo}*. Beneficia curata, ut dignitas, Personatus, Parochiæ, Vicariæ curatæ perpetuæ, *cap. dudum. 54. de elect. cap. referente 7. cap. præterea. 14. cap. ad hæc. 13. cap. de multa. 28. de præbend.* Ita ut juxta *Extrav. Execrabilis. unic. de præbend.* qui dignitatem, personatum, officium vel beneficium curam animarum habens annexum receperit, si ante simile obtinebat, quod non dimiserit, sit ipso jure etiam secundo privatus, & inhabilis ad quodcumque beneficium aliud obtinendum, & ulteriores Ordines suscipiendos, posteriora quoque beneficia, quæ ob illicitam retentionem prioris beneficii vacant, sunt Papæ reservata.

2do. Duo beneficia etiam simplicia uniformia sub eodem tecto vel in eadem Ecclesia, *cap. literas. 9. de concess. præbend. Clement. fin. de præbend.* Et videtur major repugnantia esse inter duo beneficia uniformia sub eodem tecto, quam inter duo beneficia curata; quia potest quis obtinere duo beneficia curata unum per se & alterum accessoriè, v. g. Dignitatem Decanatus, cui accessoriè annexa vel unita Ecclesia Parochialis. *cap. super eo. 6. de præbend. in 6.* Duos tamen Canonicatus sub eodem tecto unum per se & alterum accessoriè, ut Canonicatum in Ecclesia, & Parochiam, cui in eadem Ecclesia præbenda est annexa, nemo obtinere potest.

3tio. Duo beneficia simplicia continuam residentiam exigentia, aut unum curatum, & alterum simplex continuam residentiam exigens. *Trid. Sess. 24. de reform. cap. 17.*

Gravis est quæstio, an per adeptionem secundi Canonicatus prior continuam residentiam exigens ipso jure vacet. *Fagn. in cap. de multa. de præbend.* Affirmativam sustinet, quod probat ex decreto *Concilio Trident. Sess. 7. cap. 4. de reform.* "Quicumque de cætero plura curata aut aliàs incompatibilia beneficia Ecclesiastica contra formam sacrorum Canonum & præsertim Constitutionis Innocent. III. quæ incipit: *De multa.* recipere ac simul retinere præsumpserit, beneficiis ipsis juxta ipsius Constitutionis dispositionem ipso jure, etiam præsentis Canonis vigore privatus existat." Alii tamen adhuc negativam tuentur, decretum *Tridentini* de solis curatis incompatibilibus explicantes.

4to. Duo beneficia Regularia non subordinata; Religiosus enim duorum monasteriorum non subordinatorum membrum esse nequit, nec Religiosus unius monasterii beneficium alterius monasterii non subordinati obtinere potest. *cap. cum singula. 32. de præbend. in 6.*

Quæres quinto. Quid requiritur, ut per adeptionem secundi incompatibilis vacet primum? *1^{mo}*. Ut adeptio possessionis secundi sit pacifica, vel saltem per provisum stet, quò minus eam adipiscatur. *cap. de multa. 28. de præbend. cap. licet. 28. eod. in 6.*

2do. Ut provisus non tantum pacificam possessionem tituli, vel exercitii v. g.

curæ, sed etiam honorum & fructuum beneficii habeat, ita, ut si alius ex justa causa fructus percipiat, beneficium primum ipso jure non vacet. *cap. si tibi. 26. de prabend. in 6. junct. gloss.* Est tamen perinde, si jure, si per vim & violentiam secundum beneficium incompatible obtineatur. *cap. cum qui. 18. de prabend. in 6.* Quia non decet, ut stultus melioris, quam peritus, sit conditionis.

3tio. Non tantum primum, sed etiam secundum incompatible per dispensationem obtentum vacat in adeptione tertii incompatibilis. *Clement. si plures. 3. de prabend.* quia illæ plures dignitates per dispensationem erant unius loco dignitatis.

4to. Omnia beneficia etiam simplicia personalem residentiam non exigentia vacant, postquam Episcopus pacificam Episcopatus possessionem adeptus & consecrationem suscepit, vel trimestre elapsum, intra quod consecrationem suscipere debebat. *cap. cum in cunctis. 7. §. cum vero. de elect.*

Quæres sexto. Quis in pluralitate beneficiorum incompatibilium dispensat?

R. Solus Papa, si sint curata, si simplicia, sub eodem tecto, vel continuam residentiam exigentia. Ratio est; quia in Decretis Tridentini Episcopi non dispensant, nisi id exprimatur, hoc autem ita disponit *Sess. 24. de reform. cap. 17.* "Ut impostero unum tantum beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur, quod quidem si ad vitam ejus, cui confertur, honestè sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo utrum-

"que personalem residentiam non requirat, eidem conferri."

Quæres septimo. An ut quis plura beneficia obtineat, quorum quodlibet ad honestam sustentationem sufficiat, dispensari valeat?

R. Quia multiplicatio beneficiorum ad honestam proportionaliter sustentationem sufficientium juri naturali, Divino, & positivo repugnat, nullâ consuetudine, privilegio vel dispensatione à peccato potest excusari; nam

1mo repugnat bonis moribus, cùm ex ambitione oriatur, causam luxui & dissolutioni præbeat, cultum Divinum minuat, stipendia, quæ multis viris probis ad sustentationem sufficerent, uni applicet, ita, ut plura obtinens beneficia furtum & rapinam committere dicatur *in cap. dudum. 54. §. & retinendo. de elect.*

2do. Repugnat juri naturali, sicut enim vir unam tantum potest habere uxorem carnalem, ita Clericis unicam tantum Sponsam vel Ecclesiam, *Arg. can. sicut. 4. caus. 21. q. 2.* Quam pauci sunt, qui respondeant cum Episcopo, cui præter Episcopatum offerebatur Abbatia: Absit, ut habeam cum Sponsa concubinam.

3tio. Repugnat Juri Canonico; quia singula officia singulis personis sunt committenda. *cap. cum singula. 32. de prabend. in 6.* Nec quis, ut par est, pluribus simul Ecclesiis deservire potest. *cap. quia in tantum. de prabend.* Cùm quis unum vix dignè valeat implere beneficium. *cap. quia nonnulli. 3. de Cleric. non resident.* Notanda sunt, quæ dicit Alexand. III. *in cit. cap. quia in tantum:*

Mul-

Multitudo prebendarum Canonibus inimica, dissolutionis materiam & evagationis inducit, certumque continet periculum animarum.

4to. Repugnat juri civili, quia unus & idem pluribus militiis adscribi non debet.

5to. Repugnat intentioni Fundatorum, qui plura beneficia pro pluribus Clericis fundaverunt, ut Ministri Ecclesie multiplicarentur, & Divinus augetur cultus.

Demum repugnat justitie distributive, quæ exigit, ut non paucis sed pluribus dignis & idoneis bona communia distribuantur.

Quæres octavo. Qualiter per matrimonium vacat beneficium?

R. Si Clericus in minoribus constitutus de facto matrimonium contrahat, eo ipso omnia ejus beneficia vacant. *cap. 1. cap. quod à te. 3. cap. diversis. 5. cap. cum decorem. 8. de Clericis conjug.* Ratio est quia ex consuetudine Ecclesie Clerico datur beneficium sub tacita conditione: ne incompatibile matrimonii statum ineat; in Clericorum enim conversatione cythara cum psalterio malè concordat, & dum vit cogitat, quomodo placere possit uxori, minus quæ DEI sunt, valet cogitare, ut dicit *cap. diversis. cit.* Ideo ineundo matrimonium tacitè beneficium renuntiat, plus enim est factis demonstrare, quàm verbis dicere. *cap. dilecti. 52. de appellat. junct. gloss.* Sed quid si Clericus invalidè contrahat matrimonium?

R. 2do. Si matrimonium à Beneficiato contractum sit invalidum, distinguen-

dum est: Vel Beneficiatus contrahens sciebat impedimentum, vel nesciebat: si sciebat, multi sustinent beneficium non vacare; quia scienter invalidè contrahens nihil agit, imò nec sinceram intentionem contrahendi habere videtur, quod magis verum est, si matrimonium ex parte Beneficiati ob defectum consensûs, ut, quia ex metu vel fictè contraxit, nullum fuerit. Si nesciebat impedimentum, vacat beneficium, quia veram & ex parte sui habuit efficacem nubendi, & statim cum beneficio incompatibilem eligendi intentionem, & consequenter tacitè ipso facto renuntiavit beneficio. Simile est *in cap. nuper. 4. de bigamis.* ubi declaratur bigamus quidam viduus in sacris constitutus, eò quòd de facto secundum matrimonium quamvis invalidè contraxisset, ob rationem: quia in matrimoniis contrahendis non juris effectus, sed animi destinatio attenditur.

Quæres nono. Qualiter per Religionis ingressum vacat beneficium?

R. Per Religionis ingressum Professione secutà ipso jure vacat beneficium. *cap. beneficium. 4. de Regular. in 6.* Ante Professionem beneficio renuntiari non potest, nisi juxta formam præscriptam à Trident. *Sess. 25. de Regul. cap. 16.*

Quæres decimo. Qualiter per privationem ob crimen vacant beneficia?

R. Dupliciter vacant per privationem. 1mo. Ipso jure, quando scilicet possessor beneficii eo ipso, quo crimen committit, illud amittit, ita ut alteri, licèt de facto possessionem ejusdem retineat, conferri valeat. *cap. licet. 28. de prebend. in 6.* nullum crimen licèt gravissimum, & privatione

vatione dignum beneficii vacationem ipso jure inducit, nisi in lege inveniatur expressum.

2do. Per sententiam Judicis privativam vacat beneficium, quando fundamentum vacationis est crimen, ipsum tamen beneficium non vacat, antequam Judex in vindictam commissi criminis beneficio de facto privat. Inter hos duos privationis modos notabiles reperiuntur differentia:

1ma. Beneficia ipso jure vacantia ob crimen ante sententiam Judicis condemnatoriam conferri & impetrari possunt, *cit. cap. licet. junct. gloss.* Sed post impetrationem sufficit, ut impetrans, si possessor se opponat, causam vacationis dicat, & probet. Secus dicendum, quando criminofus beneficio per sententiam est privandus; tunc enim ante sententiam beneficium non vacat, nec impetrari vel conferri potest.

2da. Ad dignoscendum, an beneficium vacet in mens Pontificis, vel mensse Ordinarii, quando crimen ipso jure privat, tempus commissi criminis, non autem tempus amotionis à possessione beneficii est inspiciendum: e contra in privatione beneficii per sententiam Judicis tempus late sententiæ privationis attendendum.

3tia. Ob crimen ipso jure privatus beneficium in foro poli sive conscientia beneficii dimittere, ejusq; fructus à die commissi criminis perceptos saltem post sententiam criminis declaratoriam restituere tenetur. Privatus per sententiam Judicis omnes fructus ante eam perceptos retinere potest.

4ta. Privatus ipso jure beneficio illud

resignare, aut alio modo de ipso disponere nequit: e contra Beneficiatus, qui crimen, ob quod beneficio privandus, commisit, illud renuntiandi, permu- tandi &c. habet facultatem.

Quæres undecimo. An in foro poli vel conscientia Beneficiatus, qui crimen, ob quod beneficio ipso jure privatus, admisit, possessionem beneficii usque ad sententiam criminis declaratoriam retinere valeat?

R. Duplex est circa hanc quæstionem sententia: 1ma docet privationem beneficii ipso jure in pœnam commissi criminis in foro conscientia ante declaratoriam Judicis sententiam de crimine commisso non obligare, eò quod hæc pœna externam executionem scilicet dimissionem beneficii possessi requirat, adeoque subintrat dispositio. *cap. cum secundum. 19. de heret. in 6.* Juxta quod quamvis per crimen hæresis ipso facto omnibus bonis privetur, hæreticus tamen bonus ante sententiam Judicis declaratoriam in conscientia dimittere non tenetur.

2da sententia est communior, quæ docet committentem crimen, ob quod ipso jure beneficio est privatus, teneri illud in conscientia dimittere etiam ante declaratoriam criminis sententiam; quamvis enim in pœna amissionis priorum bonorum lex pœnalis non obliget, ut criminofus ante sententiam declaratoriam criminis illius in se sit executor, attamen in bonis communibus, qualia sunt beneficia, delinquentem ad illa ante omnem sententiam dimittenda lex obligare potest, cum bona communia particulariter à lege Ecclesiæ dependere dignoscantur.

Quæ-

Quæres duodecimo. Quenam crimina ipso facto inducunt privationem beneficii?

12. 1^{mo}. Simonia realis & conventionalis, ob quam Clericus non tantum beneficio adeptus, sed etiam aliis beneficiis jam legitime possessis privatur, *can. sanè quisquis. 4. caus. 15. q. 3. cap. inquisitionis. 21. de accusat. Extr. av. cum detestabile. 2. de simon. inter com.* Idem per Constitutiones Pii IV. & V. est de simonia confidenciali.

2^{do}. Crimen hæresis. *cap. quicumque. 2. cap. ut commissi. 12. cap. cum secundum. 19. de hæret. in 6.*

3^{tio}. Crimen falsi in literis Apostolicis. *cap. ad falsariorum. 7. de crimine falsi.*

4^{to}. Percussio vel captio Cardinalis *cap. felicitis. 5. de pœnis. in 6.* vel Episcopi à proprio Clerico facta, qui privatur beneficiis à capiente in Ecclesia Episcopi capti obrentis. *Clement. 1. de pœnis.* Item si Beneficiatus Rectorem suæ Ecclesiæ aut alium ejusdem Ecclesiæ Clericum mutilat, vel occidat. *Arg. cap. in quibusdam. 12. de pœnis.* Item qui Clericum capit, donec resignet beneficium, vel ut citatus ad Romanam Curiam venire non possit.

5^{to}. Crimen Assasini commissum, procuratum vel mandatum. *cap. 1. de homicid. in 6.*

6^{to} demum nefandum Sodomix scelus, ex Constitutione S. Pii V.

§. Quintus.

DE

Actionibus & Judiciis beneficiariis.

Quia ratione cupiditatis, ambitionis & fraudis humanæ lites in materia beneficiorum sunt infinitæ, pauca Tyroni sufficientia in præsentem dicemus.

Quæres primo. Quodnam beneficium pacificè dicitur possideri?

12. Cui nec in - nec extra judicium quæstio juris aut facti movetur. *Arg. cap. cum olim. 7. de dolo & contumacia. cap. ex parte. 7. de testibus. Gloss. in Clement. gratia. de rescriptis.* Beneficium per triennium pacificè possessum nec in possessorio nec in petitorio per Regulam Cancellariæ 33. controversari potest.

Quæres secundo. Quodnam beneficium dicitur litigiosum?

R. D. Schnorrenberg Insti. 7. Can.

12. De cujus dominio vertitur quæstio inter petitorum & possessorem judiciaria contentione, vel precibus Principi aut Judici oblatis, & per eum reo futuro cognitio. *Gloss. in cap. 1. ut lite pendente. in 6. verb. litigantibus.*

Quæres tertio. Quot modis de beneficio litigari potest?

12. Omnis lis super beneficio est vel de possessione, vel de proprietate beneficii, vel de utroque; nam utrumque simul conjungi potest. *cap. cum dilectus. 6. de caus. possess. & proprietat. Clement. unic. eod. tit.*

B b

Quæ-